

ISSN 2450-6486

<http://ehs.eeipsy.org>DOI: <https://doi.org/10.38014/ehs-ss.2020.4.13>**Денис НІКІТИН**

Основоположні заходи запобігання нецільовому використанню бюджетних коштів в Україні

DENYS NIKITIN. Basic measures to prevent misuse of budget funds in Ukraine. *The article analyzes the basic measures to prevent misuse of budget funds in Ukraine. The author singles out the theoretical and legal bases of general social and special criminological measures to prevent crime in the budget sphere. It is established that systemic precautionary measures should be implemented by all stakeholders, government agencies, including law enforcement agencies, local governments on the basis of current legislation and the author's proposed Concept of the State Program of Crime Prevention until 2030.*

Key words: misuse, budget funds, budget expenditures, crime prevention, comprehensive program.

На зламі XX – XXI століть, періоду глобалізаційних змін у світовому співтоваристві, війни на сході України, COVID – 19, перед кожною державою, України зокрема, та юриспруденцією, постало, одне з ключових питань, як, враховуючи ці процеси, має розвиватися

Received 10.13.2020

Peer-reviewed 10.23.2020

Revised version received 11.28.2020

Accepted 12.14.2020

кримінально-правова політика, кримінальне право, щоб ефективно протидіяти злочинності та забезпечити як національні так і міжнародну безпеку та стабільний економічний розвиток кожної із держав. З метою більшої ефективної протидії злочинності співтовариство держав здійснює свою співпрацю під егідою Організації Об'єднаних Націй (ООН), яка діє на підставі міжнародного договору – Статуту. Так, у ст. 1 Статуту ООН зазначено, що ООН підтримує міжнародний мир і безпеку, розвиває дружні стосунки між державами; здійснює міжнародну співпрацю у вирішенні міжнародних проблем економічного, соціального та гуманітарного характеру. У відповідності до ст. 54, п. б ст. 55 і ст. 56 статуту ООН, держави зобов'язані співпрацювати в галузі економічних і соціальних проблем, зокрема у сфері боротьби із злочинністю [1; 2]. Беручи це до уваги теоретико-правовою основою запобігання злочинності в Україні є вчення про злочинність як соціальне явище. Визнаючи злочинність як явище, що існує в реальності та поступово збільшується в сучасних умовах глобалізації економічних відносин, спонукає державу, в особі заінтересованих суб'єктів, вживати заходів протидії, соціального контролю, загальносоціальних та кримінологічних заходів запобігання злочинності, і, зокрема нецільовому використанню бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням (ст. 210 КК України).

Це питання є важливим не лише з наукової точки зору, а й з практичної, адже системне та сьогоденне впровадження заходів запобігання та протидії злочинності, в зазначеній сфері, сприятиме виконанню бюджетних програм, затверджених Урядом України, а також захисту економічної та соціальної безпеки держави, прав людини і основоположних свобод.

Деякі проблемні питання запобігання злочинності в своїх працях розглядали як вітчизняні так і іноземні вчені: А.А. Бандурка, В.В. Голіна, Б.М. Головкін, А.І. Долгова, О.М. Джужа, А.П. Закалюк, В.В. Лунесев, Ю.В. Нікітін та інші, однак ці праці присвячені конкретним проблемам, між тим у цій царині існують інші актуальні проблеми які потребують оприлюднення та вирішення.

Метою статті є узагальнення основоположних положень запобігання нецільовому використанню бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням в Україні, а також

розробка й обґрунтування авторських пропозицій з удосконалення системи запобіжних заходів щодо зазначеної злочинності.

У кримінології під загальносоціальними заходами запобігання злочинам розуміють комплекс перспективних соціально-економічних і культурно-виховних заходів, спрямованих на подальший розвиток і вдосконалення суспільних відносин і усунення або нейтралізацію разом з тим причин та умов злочинності [3, с. 143]. У свою чергу О. М. Джужа зазначає, даний рівень запобігання злочинам характерний тим, що його складові є невід'ємною частиною соціально-економічного розвитку, поліпшення морально-психічної і духовної сфер суспільства [4, с. 53–54]. При цьому, на переконання В. В. Голіни, основними цілями зазначеного запобіжного напрямку є подолання або обмеження криміногенно небезпечних протиріч у суспільстві, поступове викорінення відомих ще з біблійських часів негативних явищ, створених політичними, економічними, психологічними, ідеологічними та іншими чинниками виникнення кримінального потенціалу в суспільстві (економічні й політичні кризи, небезпечне майнове розшарування населення, необґрунтоване, навіть злочинне знедолення певних кіл громадян, безробіття, затримка заробітної плати, існування на межі виживання переважної частини населення, занепад моралі, проституція, наркоманія, алкоголізм, безпритульність тощо) [5, с. 19].

Поряд з цим, у науковій літературі існує думка, що межі здійснення загальносоціальних заходів запобігання злочинам потрібно розширити та ототожнити з «ефективним функціонуванням усіх позитивних інститутів соціальної правової держави» і в такому розумінні наголошують, що «загальносоціальне запобігання не є предметом кримінальної науки», хоча відразу всупереч наведеному заявляють, що «не враховувати ці заходи при організації протидії злочинності не можна, тому що вони створюють умови для усунення чи послаблення кримінологічних факторів, які детермінують злочинність» [6, с. 13].

Як би узагальнюючи ці точки зору А. П. Закалюк, зазначає, що заходи загальносоціального запобігання мають своїм об'єктом явища, факти, прояви тощо, які мають із злочинністю, хоч і не спричинюючий чи обумовлюючий, але інші детермінуючі, здебільшого кореляційний зв'язок або зв'язок станів. У такому разі запобіжний вплив на них, хоч і не цілеспрямований, належить до загальносоціального запобігання їй [7, с. 327–328].

Беручи до уваги вище зазначене можна наголосити, що *загальносоціальне запобігання злочинності* – це, насамперед, комплекс системних та перспективних соціально-економічних, правових, ідеологічних, культурно-виховних та організаційно-управлінських заходів, спрямованих на подальший розвиток та вдосконалення суспільних відносин і усунення або нейтралізацію причин та умов злочинності.

Відповідно до Концепції забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері від 15 серпня 2012 р. національна безпека у фінансовій сфері включає питання безпеки в бюджетній сфері, у сфері управління державним боргом, гарантованим державою боргом та боргом корпоративного сектору, податковій сфері, сфері фінансів реального сектору економіки, банківській сфері, сфері валютного ринку та у сферах функціонування фондового ринку та небанківського фінансового сектору. Характерними ознаками національної безпеки у фінансовій сфері є збалансованість, стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз, здатність забезпечити ефективне функціонування національної економіки та економічне зростання держави. Проблемою, яка потребує розв'язання, є недостатньо ефективне застосування механізмів, спрямованих на нейтралізацію, мінімізацію впливу та усунення явищ і чинників, що призводить до створення зовнішніх та внутрішніх загроз безпеці у фінансовій сфері [8] і таким чином у бюджетній сфері.

Загалом фінансова безпека є складовим елементом економічної безпеки держави. Сьогодні існує три підходи до визначення економічної безпеки, а саме: функціональний, системно-забезпечувальний (або інституціональний) [9] та комбінаційний (комплексний) [10]. Щодо *першого підходу* – функціонального, то він ґрунтується на ідеї захищеності, тобто фінансову безпеку визначають як стан захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства, суб'єктів господарювання та держави від внутрішніх і зовнішніх загроз у фінансовій сфері. Відповідно до *другого підходу* – інституціонального, безпеку складних соціально-економічних систем розглядають у двох аспектах: як стан захищеності та як систему якостей будь-якого соціального цілого, що дає змогу йому, адаптуючись, змінюючи власні концепції, проекти, стратегії, поведінку, внутрішні параметри та структури, розвиватися у найскладніших умовах. Це надасть змогу захистити інтереси держави у фінансовій сфері, створити такий стан бюджетної, податкової та грошово-кредитної систем, що

гарантує спроможність держави ефективно формувати, зберігати від надмірного знецінення та раціонально використовувати фінансові ресурси країни для забезпечення її соціально-економічного розвитку й обслуговування фінансових зобов'язань.

На основі доктринального тлумачення розглядуваної дефініції можна запропонувати виокремлення ще одного підходу до її визначення – біхевіористського (поведінкового), тому що деякі автори дефініцію «фінансова безпека» розглядають з позиції домінантного значення її поведінкової характеристики, тобто зміни свого стану залежно від зовнішнього впливу – діяльності держави та уповноважених органів. У цьому аспекті Е. С. Дмитренко зазначає, що фінансова безпека – це стан захищеності й забезпечення життєво важливих фінансових інтересів особи, суспільства, держави чи окремих її адміністративно-територіальних утворень правовими, економічними, політичними, кадровими, інформаційними, науковими, оперативно-розшуковими та іншими заходами як усередині держави, так і за її межами, що гарантує фінансову незалежність України та захист її фінансової системи від внутрішніх і зовнішніх загроз [11].

Для вироблення засад фінансової безпеки держави необхідна не лише чіткість у визначенні зазначеної категорії, а і її оптимальна структура. Проте в сучасній науці відсутній узагальнений підхід до структури фінансової безпеки держави. Так, О. І. Барановський у складі фінансової безпеки виокремлює валютну й бюджетну безпеку, безпеку інвестиційної діяльності, фінансову безпеку банків, безпеку страхового ринку, довірчого управління майном та фондового ринку [12]. Аналізуючи складові фінансової безпеки, запропоновані М. М. Єрмошенком, можна наголосити, що вони подібні до визначених О. І. Барановським, проте перший кожному складову розглядає з точки зору відповідного сектора суспільних відносин. Отже, він виділяє безпеку грошово-кредитного, бюджетного, валютного, банківського, інвестиційного, фондового та страхового секторів. В. Т. Шлемко та І. Ф. Бінько, аналізуючи фінансову безпеку, виділяють меншу кількість складових, а саме: фінансову, грошово-кредитну, валютну, банківську, бюджетну та податкову безпеку [13].

На нашу думку, безпека бюджетних коштів, в сучасних умовах може розглядатися як окремий напрямок фінансової безпеки. На обґрунтованість такого підходу вказують і положення Концепції

забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері від 15 серпня 2012 р.

Також, відсутність національної стратегії запобігання злочинам є однією з причин, що зумовлює негативні тенденції в існуванні, поширенні та відтворенні окремих видів господарських злочинів на загальнодержавному та регіональному рівнях. Водночас заходи щодо запобігання злочинам задекларовано в низці державних цільових програм. На сьогодні фактично не існує нормативно-правової бази розробки, прийняття й реалізації саме державних програм запобігання та протидії злочинності в Україні. У кримінологічній літературі за радянських часів пропонувалися міркування і концептуальні моделі стосовно основних положень, структури, змісту заходів тощо таких програм [14,15,16]. Актуальність державного програмування боротьби зі злочинністю змушувала практику рухатися шляхом «спроб і помилок», а то й запозичення досвіду їх складання у деяких держав (наприклад, у США). Тому державні програми в цій сфері, започатковані в Україні з 1993 р., мали різні назви, преамбули, підрозділи, спрямованість та зміст. Заходи були розраховані на різні строки, затверджували і контролювали різні державні суб'єкти та ін.

28 червня 1996 р. прийнято Конституцію України [17], згідно зі ст. 116 якої Кабінет Міністрів України «розробляє і здійснює загальнодержавні програми економічного, науково-технічного, соціального і культурного розвитку» (п. 4), а також «здійснює заходи щодо забезпечення обороноздатності і національної безпеки України, громадського порядку, боротьби зі злочинністю» (п. 7). Відповідно до ст. 117 Конституції України, Кабінет Міністрів України в межах своєї компетенції видає постанови і розпорядження, які є обов'язковими до виконання. Отже, і програми, і заходи боротьби зі злочинністю та забезпечення правопорядку – це прерогатива Кабміну України. До того ж ст. 92 Основного Закону встановлено, що виключно законами України визначаються, зокрема, основи національної безпеки, організація Збройних Сил України і забезпечення громадського порядку (п. 17).

18 березня 2004 р. прийнято Закон України «Про державні цільові програми» [18], яким визначено основні засади розроблення, затвердження та виконання державних цільових програм.

Відомо, що для боротьби зі злочинністю недостатньо одних лише заходів кримінально-правового впливу і правоохоронної

діяльності. При всій важливості вдосконалення та реформування останніх очевидно, що вони мають обмежений характер, оскільки не впливають на корінні криміногенні явища й процеси, що її породжують. Виникло (ще в 60-ті роки XX ст.) розуміння, що для більш-менш ефективної боротьби зі злочинністю потрібні, окрім кримінально-правових, інші – нормативно-правові заходи протидії, спрямовані на вдосконалення та реформування у сфері суспільних відносин з метою поступового витіснення різноманітних за природою походження і полем дії криміногенних явищ і процесів, що відбуваються в суспільстві і які породжують або сприяють нарощуванню криміногенного потенціалу в суспільстві та його проявам у вигляді злочинів.

У 2015 р. прийнято Стратегію національної безпеки України [19], метою якої є утвердження прав і свобод людини та громадянина, забезпечення нової якості економічного, соціального і гуманітарного розвитку та інтеграції України до Європейського Союзу й формування умов для вступу в НАТО.

Отже, щодо аналізу національного законодавства у сфері запобігання нецільовому використанню бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням, суттєвим недоліком є відсутність нормативно-правового акту, в якому було б комплексне визначення державної політики щодо профілактики злочинів і правопорушень, схожого на Концепцію реалізації державної політики у сфері профілактики правопорушень на період до 2015 року, що була схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2011 року № 1209-р [20]. Тому пропонуємо прийняття *Концепцію Державної програми профілактики правопорушень на період до 2030 року*.

Узагальнення визначень в національній [4, с. 54] та зарубіжній [21, с. 168] в науковій літературі поняття, спеціально-кримінологічний рівень запобігання злочинам то слід констатувати, що це – вже професійна діяльність, яка потребує використання спеціальних знань і методів кримінології, спеціальних заходів планування, прогнозування та управління [22, с. 7], а також і оперативне реагування на формування і розвиток антисоціальної поведінки особи.

Злочини, пов'язані з нецільовим використанням бюджетних коштів характеризуються високим рівнем латентності і являються здебільшого в результаті надходження повідомлення чи матеріалів

від органів, що контролюють порядок використання бюджетних коштів – Державної фінансової інспекції, Державного казначейства; рідше – під час розслідування інших злочинів у сфері господарської чи службової діяльності, проти власності; проведення оперативно-розшукових заходів; реєстрації заяви і повідомлення про вчинення злочину, передбаченого ст. 210 КК України. З метою виявлення злочинів, пов'язаних з незаконним використанням бюджетних коштів під час виконання цільових програм, заінтересованим суб'єктам обов'язково слід з'ясувати: 1) перелік цільових програм, які були затверджені відповідною радою та які фінансуються за рахунок коштів державного чи місцевого бюджетів; 2) чи всі бюджетні програми затверджені згідно з чинним законодавством, у разі їх невиконання з'ясувати причини цього; скільки коштів з бюджетів було передбачено на такі цілі, скільки фактично надійшло та використано; 3) чи виділялися бюджетні кошти на програми, які нереалізовані або реалізовані не в повному обсязі, а також про фінансування неперспективних програм; 4) чи проводилися аудит та фінансовий контроль за використанням коштів на виконання зазначених програм (якщо так, то ознайомитися з матеріалами ревізій); 5) порядок виконання програми, встановити обсяг та джерела фінансування; встановити виконавців програми, їх обов'язки, коло повноважень кожного з них [23, с. 143]. Під час проведення перевірок в установах, які є виконавцями певної державної цільової програми, ознаками, які можуть свідчити про порушення порядку використання бюджетних коштів та відповідно порушення законодавства про бюджетну систему України є: 1) суттєве порушення процедури видачі позички з державного бюджету (не за призначенням, не на виконання цільових програм, поза конкурсом чи за особистими вказівками керівників управлінських структур, фіктивним фірмам тощо); 2) підробка документів, що ввійшли в обґрунтування необхідності виділення бюджетних коштів, або про недостовірну мету використання отриманих коштів; 3) комерційне використання пільгових бюджетних коштів (внесення до статутних фондів комерційних структур, розміщення на депозитних рахунках); 4) витрата бюджетних коштів у супереччя їх цільового призначення (закордонні відрядження, оплата оренди приміщень тощо); 5) придбання нерухомості, цінних речей та інші обставини, які свідчать про рівень життя посадових осіб, що розподіляють чи розпоряджаються бюджетними позичками, який не відповідає рівню особистих прибутків. Матеріали слідчої та

судової практики свідчать, що більша частина злочинів, пов'язаних з незаконним використанням бюджетних коштів, пов'язана з внесенням неправдивих відомостей до офіційних документів. Тому, з метою запобігання зазначеного злочину необхідно звертати увагу на наступні ознаки, що можуть свідчити про службове підроблення: 1) відступ від регламенту при виділенні бюджетних коштів, а також підписання документів особами, не уповноваженими на підписання відповідних документів; 2) розбіжності у реквізитах і змісті окремих документів, а також примірниках одного й того ж фінансово-господарського документу; 3) списання коштів на витрати, які викликають сумніви щодо їх цільового використання; 4) недійсність відтисків печатки чи штампів, явні підробки підписів керівника чи його заступника, а також головного бухгалтера [24, с. 42].

До документів – джерел доказів у кримінальних провадженнях щодо нецільового використання бюджетних коштів слід віднести такі, що підтверджують: прийняття рішення про використання бюджетних коштів; виконання рішення про використання бюджетних коштів; перерахування бюджетних коштів. Залежно від суб'єкта, у якого зберігаються зазначені категорії документів, їх можна класифікувати на: 1) документи юридичної особи (організації), в якій вчинено кримінальні правопорушення, пов'язані з нецільовим використанням бюджетних коштів: установчі документи (статут, положення, свідоцтво про реєстрацію юридичної особи); документи, що підтверджують повноваження винних осіб (трудові договори, накази про призначення на посаду, функціональні обов'язки службових осіб); документи цивільно-правового характеру (договори на підставі яких перераховані кошти, акти виконання робіт, товарні накладні); бухгалтерські документи (про відкриття і ведення рахунків, платіжні і розрахункові документи по веденню обліку, джерела грошових засобів та їх витрат); інші документи (акти ревізій, перевірок, чорнові записи); 2) документи головного розпорядника бюджетних коштів (бюджет, бюджетний розпис, розрахунок доходів і видатків, інші документи, що є підставою для перерахування бюджетних коштів); 3) документи контролюючих органів (акти перевірок та ревізій).

Здебільшого бухгалтерські документи, за дорученням правоохоронних органів, вивчають спеціалісти – ревізори під час проведення перевірок фінансово-господарської, торгівельної та іншої діяльності. До документів, які підтверджують належне

спрямування коштів, належать, наприклад, рахунки, товарно-транспортні накладні, трудові угоди, договори на виконання робіт, акти виконання робіт, звіти про результати здійснення процедур закупівель товарів, робіт, послуг за державні кошти.

Висновки. Таким чином, при здійсненні заходів запобігання нецільовому використанню бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням заінтересованим суб'єктам запобіжної діяльності необхідно дотримуватись такого алгоритму дій: 1) ознайомитися і нормативною базою, яка регламентує підстави та процес надання фінансової допомоги, в також джерела, за рахунок яких вона буде фінансуватися. Зокрема у Законі України «Про Державний бюджет» на поточний рік, визначаються видатки на певну мету. Для забезпечення законності витрачання коштів Кабінетом Міністрів України приймається порядок витрачання коштів, в якому регламентується механізм їх використання; 2) направити запити для отримання відомостей стосовно одержувачів бюджетних коштів; 3) витребувати копії фінансово-господарських документів щодо надходження та використання бюджетних коштів (ознайомитися із документацією службових осіб, уповноважених на розпорядження бюджетними коштами, та колом їх службових повноважень); 4) розіслати запити до банків, на рахунки яких згідно укладених договорів перераховувалися кошти (отримати інформацію про власників цих рахунків та які операції з ними ще проводилися); 5) направити запит до територіального відділення ДКС України про надання відомостей стосовно розмірів отриманих та перерахованих коштів, а також їх цільового призначення; 6) відібрати пояснення; 7) призначити проведення документальної перевірки ДФІ України законності використання бюджетних коштів.

References:

1. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду. URL.: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010#Text
2. Про стратегію національної безпеки України. Указ Президента України від 12.02.2007 р., №105/2007 // Офіційний вісник України. 2007, №11. Ст. 389.
3. Кримінологія: підручник / В. В. Голіна, Б. М. Головкін, М. Ю. Валуйська та ін; за ред. В. В. Голіни, Б. М. Головкіна. Харків: Право, 2014. 440 с.
4. Кримінологія: навч. посіб. / О. М. Джужа, В. В. Василевич, О. Г. Колб та ін.; за заг. ред. О. М. Джужі. Київ: Прецедент, 2009. 348 с.

5. Запобігання злочинності (теорія і практика): навч. посіб. / Голіна В. В. Харків: Нац. юрид. акад. України, 2011. 120 с.
6. Давыденко Л. М., Бандурка А. А. Противодействие преступности: теория, практика, проблемы: монография. Харьков: Изд-во Нац. ун-та внутр. дел, 2005. 388 с.
7. Закалюк А. П. Курс сучасної управлінської кримінології: теорія і практика. У 3 кн. Київ: Ін Юре, 2007. Кн. 1: Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. 424 с.
8. Про схвалення Концепції забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері: розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 серп. 2012 р. № 569-р. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/569-2012-%D1%80#Text>
9. Першин М. В. Понятие экономической безопасности: логический и правовой аспекты / М. В. Першин, М. И. Русаков // Экономическая безопасность России: политические ориентиры, законодательные приоритеты, практика обеспечения: Вестник Нижегородской академии МВД России. 2002. № 2. С. 45–51.
10. Литвиненко А. Н. Противодействие криминализации экономической сферы общества в системе обеспечения экономической безопасности страны : [моногр.] / А. Н. Литвиненко, А. В. Грачев. СПб. : Изд-во С.-петерб. ун-та МВД России, 2009.
11. Дмитренко Е. Фінансова безпека держави потребує нормативно-правового врегулювання / Е. Дмитренко // Віче. – 2003. – № 10. – С. 53–55.
12. Барановський О. І. Фінансова безпека держави / О. І. Барановський // Фінанси України. 1996. № 11. С. 19–34.
13. Шлемко В. Т. Економічна безпека України: сутність і напрями забезпечення / В. Т. Шлемко, І. Ф. Бінько. – К. : НІСД, 1997. – 144 с.
14. Аванесов Г. А. Теория и методология криминологического прогнозирования: монография. М.: Юрид. лит., 1972. 334 с.
15. Бородин С. В. Борьба с преступностью: теоретическая модель комплексной программы: монография; отв. ред. В. Н. Кудрявцев; АН СССР, Ин-т гос-ва и права. М.: Наука, 1990. 272 с.
16. Теоретические основы предупреждения преступности: монография / Ю. М. Антонян, А. Э. Жалинский, В. К. Звирбуль, В. В. Клочков В.В. и др. М.: Юрид. лит., 1977. 256 с.
17. Конституція України: Закон від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
18. Про державні цільові програми: Закон від 18 берез. 2004 р. № 1621-IV URL: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1621-15>
19. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 трав. 2015 р. «Про Стратегію національної безпеки України» : Указ Президента України

- від 26 трав. 2015 р. № 287/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>
20. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері профілактики правопорушень на період до 2015 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 листоп. 2011 р. № 1209-р. URL: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1209-2011-п>.
21. Криминология: учебник. Алматы: Междунар. центр научн. исследований и правовой экспертизы РК, 2008. 614 с. 614 с.
22. Криминологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / О. М. Джужа, Я. Ю. Кондратьєв, О. Г. Кулик, П. П. Михайленко та ін.; за заг. ред. О. М. Джужи. Київ: Юрінком Інтер, 2002. 416 с.
23. Запобігання злочинам, пов'язаним з незаконним використанням бюджетних коштів : наук.-практ. посіб. / Кулаков В. В., Лень В. В., Мірошниченко С. С. та ін. Запоріжжя : Дніпровський металург, 2011. 289 с.
24. Чернявський С. С., Василичук В. І., Вознюк А. А. Розслідування нецільового використання бюджетних коштів : метод. реком. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2015. 89 с.

Transliteration of References

1. Statut Orhanizatsii Obiednanykh Natsii i Statut Mizhnarodnoho Sudu. URL.: https://zacon.rada.gov.ua/lavs/chow/995_010#Text
2. Pro stratehiu natsionalnoi bezpeky Ukrainy. Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 12.02.2007 r., №105/2007 // Ofitsiyni visnyk Ukrainy. 2007, №11. St. 389.
3. Kryminolohiia: pidruchnyk / V. V. Holina, B. M. Holovkin, M. Yu. Valuiska ta in; za red. V. V. Holiny, B. M. Holovkina. Kharkiv: Pravo, 2014. 440 s.
4. Kryminolohiia: navch. posib. / O. M. Dzhuzha, V. V. Vasylevych, O. H. Kolb ta in.; za zah. red. O. M. Dzhuzhi. Kyiv: Pretsedent, 2009. 348 s.
5. Zapobihannia zlochyynnosti (teoriia i praktyka): navch. posib. / Holina V. V. Kharkiv: Nats. yuryd. akad. Ukrainy, 2011. 120 s.
6. Davydenko L.M., Bandurka A.A. (2005). Protivodejstvie prestupnosti: teoriya, praktika, problemy: monografiya. Har'kov: Izd-vo Nac. un-ta vnutr. del. 388 s.
7. Zakaliuk A.P. (2007). Kurs suchasnoi upravlinskoj kryminolohii: teoriia i praktyka. U 3 kn. Kyiv: In Yure. Kn.1: *Teoretychni zasady ta istoriia ukrainskoj kryminolohichnoi nauky*. 424 s.
8. Pro skhvalennia Kontseptsii zabezpechennia natsionalnoi bezpeky u finansovii sferi: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 15 serp. 2012 r. № 569-r. Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/569-2012-%D1%80#Text>
9. Pershin M.V. (2002). Ponyatie ekonomicheskoy bezopasnosti: logicheskij i pravovoj aspekty / M. V. Pershin, M. I. Rusakov // *Ekonomicheskaya bezopasnost' Rossii: politicheskie orientiry, zakonodatel'nye priority, praktika obespecheniya: Vestnik Nizhegorodskoj akademii MVD Rossii*. № 2. S. 45–51.

10. Litvinenko A. N. (2009). Protivodejstvie kriminalizatsii ekonomicheskoy sfery obshchestva v sisteme obespecheniya ekonomicheskoy bezopasnosti strany : [monogr.] / Litvinenko, A.N. Grachev. SPb.: Izd-vo S.-peterb. un-ta MVD Rossii.
11. Dmytrenko E. (2003). Finansova bezpeka derzhavy potrebuie normatyvno-pravovoho vrehuliuvannia / E. Dmytrenko // *Viche*. № 10. S. 53–55.
12. Baranovskyi O.I. (1996). Finansova bezpeka derzhavy / O. I. Baranovskyi // *Finansy Ukrainy*. № 11. S. 19–34.
13. Shlemko V.T. (1997). Ekonomichna bezpeka Ukrainy: sutnist i napriamy zabezpechennia / V. T. Shlemko, I. F. Binko. K. : NISD. 144 s.
14. Avanesov G.A. (1972). Teoriya i metodologiya kriminologicheskogo prognozirovaniya: monografiya. M.: YUrid. lit. 334 s.
15. Borodin S.V. (1990). Bor'ba s prestupnost'yu: teoreticheskaya model' kompleksnoy programmy: monografiya; otv. red. V. N. Kudryavcev; AN SSSR, In-t gos-va i prava. M.: Nauka. 272 s.
16. Teoreticheskie osnovy preduprezhdeniya prestupnosti: monografiya / YU. M. Antonyan, A. E. ZHalinskij, V. K. Zvirbul', V. V. Klochkov V.V. i dr. M.: YUrid. lit., 1977. 256 s.
17. Konstytutsiia Ukrainy: Zakon vid 28 cherv. 1996 r. № 254k/96-VR. Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
18. Pro derzhavni tsilovi prohramy: Zakon vid 18 berez. 2004 r. № 1621-IV URL: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1621-15>
19. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 6 trav. 2015 r. «Pro Stratehiiu natsionalnoi bezpeky Ukrainy» : Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 26 trav. 2015 r. № 287/2015 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>
20. Pro skhvalennia Kontseptsii realizatsii derzhavnoi polityky u sferi profilaktyky pravoporushen na period do 2015 roku: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 30 lystop. 2011 r. № 1209-r. URL: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1209-2011-p>.
21. Kriminologiya: uchebnik. Almaty: Mezhdunar. centr nauchn. issledovaniy i pravovoy ekspertizy RK, 2008. 614 s. 614 s.
22. Kryminolohiia: pidruchnyk dlia studentiv vyshchych navchalnykh zakladiv / O. M. Dzhuzha, Ya. Yu. Kondratiev, O. H. Kulyk, P. P. Mykhailenko ta in.; za zah. red. O. M. Dzhuzhy. Kyiv: Yurinkom Inter, 2002. 416 s.
23. Zapobihannia zlochynam, poviazanyim z nezakonnym vykorystanniam biudzhetykh koshtiv : nauk.-prakt. posib. / Kulakov V. V., Len V. V., Miroshnychenko S. S. ta in. Zaporizhzhia : Dniprovskiy metalurh, 2011. 289 s.
24. Cherniavskiy S.S., Vasylynchuk V.I., Vozniuk A.A. (2015). Rozsliduvannia netsilovoho vykorystannia biudzhetykh koshtiv : metod. rekom. Kyiv : Nats. akad. vnutr. sprav. 89 s.

The Author

Nikitin Denys
Applicant for the Department of
Criminal Law and Criminology,
Civil and Commercial Law,
National Academy of Management,
Kyiv, Ukraine
E-mail: iunira1047@gmail.com

Abstracts

ДЕНИС НІКІТИН. Основоположні заходи запобігання нецільовому використанню бюджетних коштів в Україні. У статті проведено аналіз основоположних заходів запобігання нецільовому використанню бюджетних коштів в Україні. Автором виокремлені теоретико-правові підстави загальносоціальних та спеціально-кримінологічних заходів запобігання злочинності в бюджетній сфері. Встановлено, що системні запобіжні заходи повинні здійснюватись усіма заінтересованими суб'єктами, державними органами, у тому числі правоохоронними, органами місцевого самоврядування на підставі чинного законодавства та запропонованої автором Концепцію Державної програми профілактики правопорушень на період до 2030 року.

Ключові слова: нецільове використання, бюджетні кошти, здійснення видатків бюджету, запобігання злочинності, комплексна програма.

ДЕНИС НИКИТИН. Основоположные средства предупреждения нецелевого использования бюджетных денег в Украине. В статье проведено анализ основоположных средств предупреждения нецелевого использования бюджетных средств в Украине. Автором выделены теоретико-правовые основания общеспециальных и специально-криминалогических средств предупреждения преступности в бюджетной сфере. Установлено, что системные предупредительные средства должны совершаться всеми заинтересованными субъектами, государственными органами, в том числе правоохранительными, органами местного самоуправления на основании действующего законодательства и предложенной автором

Концепции Государственной программы профилактики правонарушений на период до 2030 года.

Ключевые слова: *нецелевое использование, бюджетные деньги, совершение расходов бюджета, предупреждение преступности, комплексная программа.*

DENYS NIKITIN. **Podstawowe środki zapobiegające niewłaściwemu wykorzystaniu środków budżetowych w Ukrainie.** *W artykule przeanalizowano podstawowe środki zapobiegające niewłaściwemu wykorzystaniu środków budżetowych w Ukrainie. Autor wyodrębnia podstawy teoretyczne i prawne ogólnych środków społecznych i specjalnych kryminologicznych przeciwdziałania przestępczości w sferze budżetowej. Ustalono, że wszystkie zainteresowane strony, agencje rządowe, w tym organy ścigania, samorządy powinny podejmować systemowe działania zapobiegawcze w oparciu o obowiązujące ustawodawstwo oraz zaproponowaną przez autora Koncepcję Państwowego Programu Przeciwdziałania Przestępczości na okres do 2030 roku.*

Słowa kluczowe: *niewłaściwe wykorzystanie, środki budżetowe, dokonanie wydatków budżetowych, zapobieganie przestępczości, kompleksowy program.*